

Asia: VN/15365/2021

Lausuntopyyntö tutkimusraportista Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta (ulosottokaaren muutostarpeet)

Lausunnonantajan lausunto

Reformivaihtoehto 1: Suojaosuuden nosto takuueläkkeen tasolle

- **Miten arvioitte suojaosuuden nostamista takuueläkkeen tasolle keinona parantaa pienituloisten ulosottovelallisten asemaa?**
- **Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi?**
- **Millaisia vaikutuksia uudistuksella olisi luottomarkkinoihin? Miten uudistus vaikuttaisi luotonsaantiin ja sen ehtoihin? Millaisiin asiakasryhmiin vaikutukset kohdistuisivat?**
- **Mahdolliset muut kommentit reformivaihtoehdosta 1?**

Suojaosuuden nostaminen takuueläkkeen tasolle on erittäin kannatettava uudistus. Uudistus parantaa pienituloisten asemaa ja lisää työnteon taloudellisia kannustimia. STTK on pitänyt kannustinvaikutuksia merkittävänä, joten uudistuksella on todennäköisesti selvästi positiivinen vaikutus työllisyyteen.

Suojaosan nostaminen on perusteltua. Reformissa suojaosa nousisi takuueläkkeen tasolle 834,52 e/kk, mutta suojaosaa ei ole välttämätöntä nostaa ainoastaan takuueläkkeen tasolle. STTK on esittänyt suojaosan korottamista 900 e/kk.

Mahdolliset luottotappiot muutoksen johdosta jäävät marginaalisiksi, koska ulosmitattava summa ei muutu vaan ainoastaan ulosmittauksen aikaprofiili. Näin ollen uudistuksella tuskin olisi merkittäviä vaikutuksia luotonsaantiin tai sen ehtoihin, sillä kyseessä on luottomarkkinoiden kokonaisvolyymien näkökulmasta hyvin pieni uudistus.

Reformivaihtoehto 2: Suojaosuuden korotus alimmassa pykälässä (takuusuojaosuus)

- **Miten arvioitte esitettyä ulosmittauksen alarajan korottamista keinona parantaa pienituloisten ulosottovelallisten asemaa?**
- **Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi?**
- **Millaisia vaikutuksia uudistuksella olisi luottomarkkinoihin? Miten uudistus vaikuttaisi luotonsaantiin ja sen ehtoihin? Millaisiin asiakasryhmiin vaikutukset kohdistuisivat?**
- **Mahdolliset muut kommentit reformivaihtoehdosta 2?**

Erona edelliseen kohtaan työnteon kannustinvaikutus jäisi pienemmäksi, koska suojaosan korotus kohdentuisi vain pienituloisille. Lisäksi toteuttaminen olisi vaikeampaa.

Reformivaihtoehto 3: Automaattisten vapaakuukausien lisääminen

- **Miten arvioitte automaattisten vapaakuukausien lisäämistä keinona parantaa pienituloisten ulosottovelallisten asemaa?**
- **Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi?**
- **Millaisia vaikutuksia uudistuksella olisi luottomarkkinoihin? Miten uudistus vaikuttaisi luotonsaantiin ja sen ehtoihin? Millaisiin asiakasryhmiin vaikutukset kohdistuisivat?**
- **Mahdolliset muut kommentit reformivaihtoehdosta 3?**

Vapaakuukausin lisääminen toisi ylimääräistä monimutkaisuutta järjestelmään ja voi johtaa myös epätarkoituksenmukaiseen taktikointiin, jos työn määrää pystyy itse säätämään kuukausittain.

Reformivaihtoehto 4b: Progressiivinen ulosmittaustaulukko

Tutkimusraportissa lupaavimpana keinona pienituloisten aseman parantamiseksi pidetään reformivaihtoehtoa 4b eli nykyistä progressiivisempaa ulosmittaustaulukkoa. Ulosmittaus aloitettaisiin tuloista, jotka ylittävät takuueläkkeen tason, ja ulosmittauksen laskentaperusteet uudistettaisiin siten, ettei ulosmitattavan määrän laskenta perustuisi nykyiseen tapaan suojaosuuden käsitteeseen. Ulosmittauksen määrää pienennettäisiin pienituloisilla ja kasvatettaisiin suurituloisilla.

- **Mitä hyviä puolia uudistuksella olisi näkemyksenne mukaan nykyiseen järjestelmään verrattuna?**
- **Mitä huonoja puolia uudistuksella olisi näkemyksenne mukaan nykyiseen järjestelmään verrattuna?**
- **Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi?**
- **Millaisia vaikutuksia uudistuksella olisi luottomarkkinoihin? Miten uudistus vaikuttaisi luotonsaantiin ja sen ehtoihin? Millaisiin asiakasryhmiin vaikutukset kohdistuisivat?**
- **Pidättekö kannatettavana sitä, että ulosmittauksen laskentasäännöt uudistetaan esitetyllä tavalla kokonaisuudessaan?**

- **Tulisiko uudistuksessa säilyttää mahdollisuus vapaakuukausiin ja ulosmittauksen määrän rajoittamiseen? Jos tulisi säilyttää, tulisiko sanottuja mahdollisuuksia rajata nykyisestä?**
- **Mahdolliset muut kommentit reformivaihtoehdosta 4b?**

Työnteon kannustimet paranevat merkittävästi. Toisaalta se ei vaikuta ulosottovelan määrään ja siten ulosottoaika pidentyy lopusta.

Reformin toteuttamista kannattaisi harkita niin, ettei ulosottoaika pidenny lopusta, jolloin työllisyysvaikutus olisi merkittävästi suurempi. Tämä tarkoittaa sitä, että velkajärjestely olisi mahdollista toteuttaa nykyistä aiemmin.

Tarvittaessa verovelat voidaan rajata ulos velkajärjestelystä, jolloin verovelkojen mitätöinnin negatiivinen vaikutus julkiseen talouteen voidaan välttää. Toisaalta verovelkojen vanhenemisaika on jo nykyisin 5 vuotta, joten tilanne ei juuri muuttuisi ellei ulosottoaikaa rajata alle 5 vuoteen.

Yleisesti progressiivinen ulosmittaustaulukko voi hieman lisätä epäselvyyttä etukäteen ulosottovelallisen näkökulmasta, kuinka suuri osa hänen tuloistaan ulosmitataan. Epätietoisuus ei kuitenkaan todennäköisesti ole ongelma, sillä ulosottoon yleensä päädytään, eikä se monesti ole tietoisten etukäteisvalintojen tulosta. Oleellista on varmistaa, että ulosottovelallinen ymmärtää ulosottoon joutuessaan täsmällisesti, kuinka suuri osa hänen tuloistaan ulosmitataan riippuen tuloista.

Progressiivisen ulosmittaustaulukon myönteiset vaikutukset pienituloisten asemaan ovat merkittävämmät kuin sen aiheuttama monimutkaisuuden lisäys. Näin ollen progressiivinen ulosmittaustaulukko on kannatettava reformi.

Reformivaihtoehto 6: Velkajärjestelyyn ohjaamisen lisääminen

Tutkimusraportin mukaan velkajärjestelyä tulisi arvioida ulosottojärjestelmän kehittämisen rinnalla, sillä keskeinen keino työllistymisen kannustimien parantamiseksi on velkojen anteeksi antaminen esimerkiksi velkajärjestelyn kautta.

- **Miten velkajärjestelyn piiriin saataisiin paremmin hakeutumaan ne velalliset, joilla voisi olla mahdollisuus päästä velkajärjestelyyn?**
- **Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi?**
- **Millaisia vaikutuksia uudistuksella olisi luottomarkkinoihin? Miten uudistus vaikuttaisi luotonsaantiin ja sen ehtoihin? Millaisiin asiakasryhmiin vaikutukset kohdistuisivat?**
- **Mahdolliset muut kommentit reformivaihtoehdosta 6?**

Velkajärjestelyyn ohjaamisen lisääminen on kannatettava reformi, sillä se nostaa työllisyyttä ja selvityksen mukaan parantaa myös hyvinvointia. Velkajärjestelyyn ohjaamisen lisäksi on keskeistä työllisyyden kannalta myös lyhentää ulosottoaikoja eli mahdollistaa velkojen mitätöinti aiempaa aikaisemmin.

Uudistuksella voisi olla vähäisiä vaikutuksia luottomarkkinoihin. Velallisen aseman parantaminen velkajärjestelyjen lisäämisen kautta tuskin näkyisi varsinkaan vakuudellisten luottojen koroissa. Esimerkiksi asuntolainoissa asunto on luoton vakuutena, joten velkajärjestelyjen lisääminen tuskin vaikuttaisi asuntolainojen hinnoitteluun, sillä velkojien luottotappiot asuntolainoista jäävät tyypillisesti erittäin pieniksi vakuuden vuoksi.

Muut keinot pienituloisten ulosottovelallisten aseman parantamiseksi

- **Onko pienituloisten ulosottovelallisten aseman parantamiseksi olemassa muita keinoja, joita tulisi harkita tutkimuksessa esitettyjen reformivaihtoehtojen sijaan tai niiden lisäksi? Mitkä ovat esittämänne vaihtoehdon hyvät ja huonot puolet suhteessa tutkimuksessa arvioituihin reformivaihtoehtoihin?**

-

Muut tutkimusraporttia koskevat huomiot

Suomen ulosmittausjärjestelmä suosii velkojaa ulosottoaikojen osalta huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Saksassa. Saksassa on mahdollista saada ulosotossa olevat velat anteeksi 6 vuoden jälkeen. Yhdysvalloissa velat saa anteeksi jo 3-5 vuodessa tai henkilökohtaisen konkurssin tapauksessa jopa lähes välittömästi. Suomessa velkoja saa anteeksi lähtökohtaisesti vasta 15 vuoden jälkeen.

Tutkimusraportissa todetaan, että työllisyysvaikutusten näkökulmasta keskeisintä olisi lyhentää ulosottoaikoja eli mahdollistaa velkajärjestely aiempaa aikaisemmin. Raportin reformivaihtoehdot eivät kuitenkaan sisällä ulosottoaikojen lyhentämistä. Työllisyyden kannalta olisi tärkeää lyhentää ulosottoaikojen tai jopa mahdollistaa henkilökohtainen konkurssi.

Jos julkisen talouden vahvistamista haetaan työllisyyden parantumisen kautta ulosottoaikoja lyhentämällä, voidaan tarvittaessa verovelat rajata ulosoton lyhentämisen ulkopuolelle. Tällöin julkisen talouden vahvistuminen on merkittävämpää.

Toisaalta verovelat vanhenevat jo nykyainsäädännön puitteissa 5 vuodessa. Jos ulosottoaika lyhennetään 15 vuodesta esimerkiksi 5 vuoteen, verovelkojen vaikutus jää mitättömäksi ja julkinen

talous vahvistuu merkittävästi. Verovelkojen rajaaminen ulosottoaikojen lyhentämisen ulkopuolelle on relevanttia lähinnä silloin, jos ulosottoaikaa päätetään lyhentää alle 5 vuoteen.

Lainà Patrizio
STTK ry.